

Rapport

Effektvurdering af Skælskørs specialiserede keramik-, design- og kunstmiljø

Udarbejdet af Seismonaut for Slagelse Kommune. Oktober 2017

Indholdsfortegnelse

2. Konklusion	4
2.1. Styrket mulighed for at engagere sig og opleve kunst og kultur	4
2.2. Nye iværksættere og mere nytænkning i byens erhverv	4
2.3. Skælskørs identitet træder frem for både nye borgere og turister	4
3. anbefalinger	5
3.1. Skælskør skal stå stærkere som destination for kunstinteresserede	5
3.2. Talentmassen og de kreative erhverv som erhvervsmæssigt fyrtårn	5
3.3. Ildsjælenes arbejde skal understøttes	6
3.4. Skælskør-modellen som driver for lokal udvikling	6
4. Analyse	7
4.1. Introduktion til Skælskør og byens kontekst	7
4.2. Styrket livskvalitet og medborgerskab	8
4.2.1. Kunst, kultur og design som lokal styrkeposition	8
4.2.2. Adgang gennem både det fysiske og det sociale miljø	8
4.2.3. Aktiviteter, der inviterer flere med	9
4.2.4. Forholdet mellem faglighed og frivillighed	10
4.3. En ny type arbejdspladser og øget handel	12
4.3.1. Støttefunktioner gennem dialog og samarbejde	12
4.3.2. Kreativt iværksætteri og nye ideer i hele værdikæden	13
4.4. Mere bosætning og turisme	14
4.4.1. Målgruppeorienteret markedsføring	15
4.4.2. Service og tilbud til nye borgere	15
Metode - procesbaseret virkningsevaluering	18
Bilag 1: Forandringsteori	20

1. Indledning

Skælskør er i dag et populært udgangspunkt for professionelle kunstnere og designeres virke. Blandt driverne for udviklingen er Guldagergaard, der siden 1997, og med støtte fra Slagelse Kommune og Kulturministeriet, har dannet rammen om et internationalt anerkendt videntcenter for keramik. Stedet rummer et populært artists-in-residence tilbud, og arbejder strategisk med at skabe internationale netværk mellem kunstnere. Kunsterlavet KITT er også en væsentlig ressource for Skælskør. Lavet er en sammenslutning af pt. 16 professionelle kunstnere og designere med værksteder og atelierer i Skælskør.

Som besøgende mærker man byens kunstneriske profil i den historiske bymidte. I modsætning til andre tilsvarende byer summer bymidten af liv fra keramikere, designere, glaskunstnere og billedhuggere. De har indrettet deres værksteder her, og sælger udvalgte værker fra den historiske Købmandsgaard midt i byen.

Skælskør er dermed et eksempel på en by, som er i en positiv udvikling, og kunsten og kulturen er del af denne udvikling. Det har givet anledning til en række spørgsmål, som Slagelse Kommune ønsker at få belyst:

- Hvilke konkrete effekter har det specialiserede keramik-, design- og kunstmiljø haft for byens udvikling, hvordan er effekterne skabt, og hvad betyder det for Slagelse Kommune?
- Hvordan kan en strategisk satsning på videreudvikling og positionering af miljøet være driver for positiv by- og erhvervsudvikling også i fremtiden, og hvad kan andre lære af Skælskør?

Afsættet for opgaven er en politisk beslutning om at igangsætte et væksttiltag med fokus på en kreativ klynge i Skælskør. Dermed understøtter arbejdet anbefalingerne i kommunens strategi Vækst i Balance fra juni 2015.

Med denne rapport belyses ovennævnte spørgsmål gennem en effektvurdering foretaget af Seismonaut i perioden maj til august 2017, hvor der er lavet en systematisk kortlægning af, hvilke effekter der er skabt og hvordan. Rapporten sammenfatter således effekterne af Skælskørs design- og kunstmiljø i forhold til erhvervs- og byudvikling med fokus på resultater, effekter og læring. Sidstnævnte er endvidere videreudviklet med anbefalinger til, hvordan man styrker og udbreder effekterne til gavn for både Skælskørs udvikling samt til inspiration for øvrige miljøer med tilsvarende effektspotentiale.

God læselyst.

2. Konklusion

Analysen af det specialiserede keramik-, design- og kunstmiljø viser, at miljøet har skabt effekt for Skælskør på en række forskellige områder. Områder der berører både borgerne, det lokale erhvervsliv samt byen som ramme om bosætning og turisme. De brugerrettede effekter peger på, at Skælskør er i en udvikling, hvor livskvaliteten og medborgerskabet styrkes, hvor der skabes en ny type arbejdspladser, og hvor en nye borgere bosætter sig, og nye turister finder vej.

I det følgende stiller vi skarpt på tre overordnede forandringer, som de forskellige brugere eller målgrupper mærker, og på hvordan forandringen er opnået.

2.1. Styrket mulighed for at engagere sig og opleve kunst og kultur

Det specialiserede miljø omkring keramik, design og kunst engagerer borgere på tværs af interesse, alder og evner. Der er dermed skabt en høj grad af tilgængelighed omkring et ellers meget specialiseret genstandsfelt. Det er opnået gennem et dedikeret relations- og netværksarbejde, som har bygget bro mellem borgere, kunstnere og erhvervsaktører og givet anledning til nye ideér. Ideér der binder an til styrkepositionerne indenfor keramik, design og kunst, og som samtidig udvider borgernes muligheder for at komme i berøring med miljøet. Både gennem kursustilbud, undervisningsforløb, events, produktion, salg mv..

2.2. Nye iværksættere og mere nytænkning i byens erhverv

Der er opnået en kritisk masse af kunstneriske talenter, der har turdet tage springet og etablere sig som professionelle med egen forretning og værksted i Skælskør. Det har de gjort, fordi der er en høj grad af rum for videndeling og netværk mellem byens aktører og gode støttefunktioner for iværksætterne. Sidstnævnte i form af bl.a. fælles salgs- og markedsføringsplatforme samt fordelagtige lejeaftaler, der gør det lettere at etablere sig som selvstændig. Samtidig har de nye iværksættere en afsmittende effekt på særligt detailhandlen, som afprøver nye, skæve vinkler og tiltag, der kan trække kunder i butikken og forny forretningsmodellen.

2.3. Skælskørs identitet træder frem for både nye borgere og turister

Fortællingen om Skælskørs udvikling vækker stolthed blandt byens borgere. Mange af dem kan fortælle historien om, hvordan Skælskør kom på verdenskortet som stedet, hvor der skabes keramik i verdensklasse. Den historie har sat fysiske spor i både byrummet, i det lokale handelsliv og i de bygninger, som ellers ville have ligget tomme hen. På den måde er der god overensstemmelse mellem det brand, som tegner sig for byen og det oplevelsestilbud, som byen rummer. Det har skabt gryende opmærksomhed for byen blandt både kunstinteresserede turister, der besøger byen på endagsture, særligt i forbindelse med events samt blandt nye boligsøgende borgere.

3. anbefalinger

Skælskør er i en positiv udvikling mod øget livskvalitet og styrkede vilkår for at udleve et aktivt medborgerskab for unge såvel som gamle. Der skabes en helt ny type af arbejdspladser og genereres mere handel. Flere vælger at bosætte sig i byen, ligesom en ny type turister er ved at opdage byens oplevelseskvaliteter. Skal den udvikling fortsætte i bæredygtig retning, er der behov for en strategisk indsats, der kan positionere Skælskør yderligere. Nedenfor præsenteres fire overordnede anbefalinger til, hvordan udviklingen kan understøttes:

3.1. Skælskør skal stå stærkere som destination for kunstinteresserede

Verdens bedste keramikere kender Skælskør i kraft af Guldagergaard, og bærer stolt certifikater om kompetencegivende ophold i byen med sig på deres færd i verdens udstillings- og kunstmiljøer. Skælskør er dermed på de kunstinteresseredes verdenskort, og der er potentiale for at udnytte denne position og styrke den yderligere. Først og fremmest ved at arbejde målrettet med området som destination og oplevelsestilbud for turister med særlig interesse for kunst og design såvel som for talenter, der ønsker gode rammer for talentudvikling. Skal det ske, skal fortællingen om keramik, design og kunst fylde mere. Både i det fysiske møde med Skælskør by, i mødet med de lokale borgere og i markedsføringen af byens oplevelsestilbud. Som besøgende skal man ledes mere naturligt til og fra Guldagergaard, Æblehuset, Skulpturhaven og ned gennem hovedgaden til de forskellige gallerier og butikker. Der skal være flere publikumsrettede aktiviteter omkring bl.a. Guldagergaards aktiviteter og samling, men også bedre muligheder for at kunne tage længere ophold og fordybe sig i egen udvikling. Flere skal kunne fortælle historien om områdets kreative liv, ligesom fortællingen skal fylde mere i den strategiske markedsføring af området.

3.2. Talentmassen og de kreative erhverv som erhvervsmæssigt fyrtårn

Det er landets, og til tider verdens, bedste keramikere, der bor i og besøger Skælskør, og via KITT's aktiviteter, udvides der løbende til flere kunstarter. Det høje faglige niveau og tendensen til iværksætterier indenfor særligt keramik skaber tilsammen et potentiale for et nyt erhvervsmæssigt fyrtårn i Slagelse Kommune. Skal potentialet indfries kræver det imidlertid, at talentmassen og særligt de kreative iværksættere anerkendes og behandles som en selvstændig erhvervsgruppe, og at der iværksættes aktiviteter og services, der kan videreudvikle og understøtte deres udvikling. Det kan blandt andet ske gennem tilbud om kompetenceudvikling indenfor hhv. talent- og forretningsudvikling. Gennem øget integrationen og markedsføring af kunst, keramik og design i kommunens egne større projekter og gennem brobygning til øvrige erhvervsgrupper, potentielle investorer samt til regionale videninstitutioner. Alt sammen ud fra hensynet om skabe vækst og arbejdspladser til fordel for hele Slagelse Kommune, samt for at understøtte de kreative talenter faglige og forretningsmæssige udvikling. Det anbefales at starte udviklingen med afsæt i keramikmiljøet, og på sigt udvide til flere kunstgenrer.

3.3. Ildsjælenes arbejde skal understøttes

En stor del af udviklingen i Skælskør hviler på skuldrene af et stort engagement blandt lokale ildsjæle. Mange af dem er drevet af, at det er sjovt at engagere sig. Skal lysten også drive værket i fremtiden, er der derfor behov for opmærksomhed på, at ildsjælene ikke brænder ud. Både når der bliver lagt for meget arbejde på dem, når idéen er god - men der er lang vej til realisering - og når det kan være svært at samarbejde. Her skal Slagelse Kommune hjælpe ildsjælene med at gøre deres store arbejde lettere. Dels ved at understøtte arbejdet med tværgående koordinering og samarbejde og dels ved at skabe nemmere og mere fleksibel adgang til udviklingsmidler. Dertil kan Slagelse Kommune med fordel også bidrage til at dokumentere den effekt, som ildsjælene skaber. Blandt andet i forbindelse med Keramikfestivalen. Det kan gøre det lettere at rekruttere nye frivillige og være et godt redskab i dialogen med nye investorer og fonde.

3.4. Skælskør-modellen som driver for lokal udvikling

Analysen viser en systematik for sammenhængene mellem de ressourcer og aktiviteter, som har været afgørende for udviklingen i Skælskør og de resultater og effekter, der er skabt.

Systematikken er gengivet i analysens forandringsteori (bilag 1). Teorien er således udtryk for en "Skælskør-model", som kan inspirere andre byer og miljøer, der ønsker at arbejde systematisk mod samme effektmål. I et fremadrettet perspektiv viser teorien sammenhængen mellem den type ressourcer og aktiviteter, der skal investeres i, og den type resultater som skal opnås, hvis effekterne skal mærkes. For at understøtte de lokales arbejde i Skælskør, er der dog i første omgang behov for en samlet strategi for, hvordan kommune, ildsjæle, kunstnere og erhvervsdrivende fortsat kan trække på samme hammel og udvikle Skælskør til en attraktiv, kreativ klynge. I den sammenhæng kan modellen med fordel bringes i spil og konkretiseres yderligere i samarbejde med de lokale.

4. Analyse

I det følgende går vi i dybden med en analyse af Skælskørs udvikling. Analysen redegør for de indikatorer og tegn, vi ser på Skælskørs positive udvikling og for de sammenhængene, der er mellem byens ressourcer, måden de er bragt i spil på og de resultater og effekter, som er opnået på den baggrund. Forinden vi går i dybden med effektivvurderingen, gives der en overordnet karakteristik af Skælskør og byens kontekst.

4.1. Introduktion til Skælskør og byens kontekst

Skælskør er en gammel købstad med ca. 6000 indbyggere. Byen ligger, hvor fjord og nor mødes - med havnen midt i byen og to broer, der binder de to gamle bydele sammen. Her har handel, håndværk og fiskeri gennem flere hundrede år hørt til bylivets basale gøremål, og historien sætter sit præg på byen som fremstår velbevaret med mange gamle huse og gårde og en smuk hande­lsgade, Algade, som fører videre op mod til et centralt beliggende dagligvaretorv. En lille kilometer derfra ligger det internationale keramiske center Guldagergaard, der i over 15 år har tiltrukket keramikere fra den internationale topklasse til byen og sat Skælskør på verdenskortet i den internationale kunstverden. Stedet er omkranset af en offentlig tilgængelig skulpturpark og rummer dertil udstillingshuset Æblehuset, hvor der er skiftende udstillinger, og hvor bl.a. Guldagergaards store keramiksamling opbevares.

Bymidten bærer også præg af de mange professionelle kunstnere, der gennem det professionelle Kunstnerlav KIT bl.a. får adgang til fordelagtige værkstedsfaciliteter i og omkring byen. Som følge heraf har 16 kunstnere og designere etableret sig lokalt, heriblandt billedhuggere, en tekstildesigner, en musiker, keramikere, glas- og billedkunstnere. Flere sælger deres værker i den historiske Købmandsgård midt i byen. Her drives der bl.a. et galleri og en butik med kunsthåndværk af høj kvalitet.

Skælskør er også kendetegnet ved stort, lokalt engagement og tradition for at organisere sig i den lokale udvikling gennem forretningsmiljøet. Blandt foreningerne tæller en række sportsforeninger, en kunstforening og en erhvervsforening, begge to med ca. 200 medlemmer. Traditionen kommer også til udtryk gennem Bykontoret, der er en vigtig faktor i byen, og som fungerer som professionelt koordineringscenter og tovholder for byens mange projekter og arrangementer. Kontoret er beliggende i førnævnte købmandsgård, og sælger billetter til diverse kulturelle arrangementer og lokale attraktioner, ligesom kontoret er tovholder på mange tilbagevendende begivenheder i byen. Bl.a. keramikfestival, Familiefestival, Drengerøvsaften, Kulturel Folkefest, Havnens dag m.fl.. Bykontoret opstod efter Visit Vestsjælland i sin tid nedlagde det officielle turistkontor i Skælskør. Det fik dog en række af byens borgere til at oprette en ny, mere frivilligt båret og samfinansieret organisation, der kunne føre funktionen videre, dog med et øget fokus på generel markedsføring og koordinering af byens aktiviteter til gavn for både borgere, handlende og turister.

Omkring Skælskør har der historisk været et stærkt højskolemiljø. Både i kraft af den tidligere Antvorskov Højskole, siden Skælskør Folkehøjskole, oprettet 1908 og nedlagt i 2005 samt Gerlev Idrætshøjskole, der stadig fungerer i bedste velgående, og er etableret som den første idrætshøjskole på Sjælland. Byen har også mange velfungerende kulturelle institutioner: Biografen Kosmorama, Galleri Købmandsgården, Borreby Teater, Skælskør V, Det Røde Pakhus m.fl..

4.2. Styrket livskvalitet og medborgerskab

Udviklingen i Skælskør tegner til at have påvirket de lokales livskvalitet og medborgerskab i positiv retning. Det ses særligt gennem den måde, som byen "smykker sig" med kunst, keramik og design. Sagt på en anden måde, har byens borgere taget kunsten til sig og etableret et inkluderende og engagerende miljø omkring keramik-, design- og kunst. Det er blandt andet opstået, fordi alle har nem adgang til både den kunst, der skabes og til de kunstnere, der skaber.

4.2.1. Kunst, kultur og design som lokal styrkeposition

Adgangen opstår ad flere veje. For det første skabes kunsten midt i byen, tæt på borgernes dagligliv. Den har dermed et meget lokalt udgangspunkt, og er en af Skælskørs lokale styrkepositioner. Det er den ikke blevet med et trylleslag, for den bygger på en historie og på en kultur, der er opstået over tid. Citaterne nedenfor afspejler, at kunst og kultur er en lokal styrkeposition med dybe rødder, der er vokset sig til i Skælskør over år.

"Der var engang en lille gruppe kvinder, som måtte snyde den gamle region, og sikre sig retten til Guldagergaard. Ved at stille en kæmpe stor ovn ind på gården, blev det umuligt at bruge stedet til andre formål, og fremtiden var sikret." Citat: Frivillig

"Det startede med "Skælskørgruppen" for 39 år siden. Herfra opstod Skælskør Kunstforening, Skælskør billedskole og gruppen: "Det`bare Damer" (...) Det er først lang tid senere, byen fik yderligere tilflyttere og kunstnere indenfor keramik og design. Netop fordi byen allerede osede af kunst og kultur." Citat: Frivillig

"Det opstod, fordi gammel Skælskør Kommune havde et kulturråd, som kunne uddele puljemidler til gode idéer. De var modige og satsede hele butikken på at købe Guldagergaard. Derfor blev det også naturligt, at støtte nogen af de kunstrelaterede initiativer" Citat: Borger.

4.2.2. Adgang gennem både det fysiske og det sociale miljø

Foruden kunstens rødder i lokalmiljøet er der også arbejdet med adgangen i det fysiske rum. Det sker gennem små, finurlige keramiske installationer og gennem gallerier og værksteder, der er åbne for de forbipasserende. Det sker også gennem byens historiske bygninger, som ved særlige lejligheder fyldes med udstillinger kurateret af Guldagergaard, ligesom byens butiksvinduer også prydes af den kunst, der produceres i byen. Ligeledes kommer miljøet til udtryk gennem de lokaler, der havde stået tomme i byen, hvis ikke KIT havde forhandlet fordelagtige aftaler med ejerne, så professionelle keramikere kan indrette værksteder til en gunstigere pris. Keramikken

sniger sig altså ind overalt i Skælskør, fra det gamle fængsel, latinskolen, banken og Rådhuset til byens keramikfestival.

“KIT har gjort et stort arbejde for at samle så mange som muligt omkring det her miljø. Deres open door policy, hvor alle må komme forbi værkstederne er helt genialt.” Citat: Lokal erhvervsdrivende

Kunst og keramik kommer til udtryk mange steder i byens rum. Både gennem de professionelle værker i Skulpturparken og gennem de chaussésten, som besøgende laver under keramikfestivalen. Fotos: Facebook

Adgangen er også opnået gennem et dedikeret relations- og netværksarbejde, som har bygget bro mellem borgere, kunstnere og erhvervsaktører, og givet anledning til nye netværk på tværs af interesser. Der er eksempelvis ikke tale om skel mellem interessegrupper som eksempelvis sportsforeninger og kunst- og kulturinstitutioner. I Skælskør er man derfor ikke nødvendigvis særligt interesseret i kunst og kultur, førend man engagerer sig. Nogle brænder glødende for kunst og kultur, mens andre er mere optaget af at prøve noget nyt eller blot ønsker at bakke op om nye initiativer. En af årsagerne til at dette mix af interesser opstår er, at man ikke behøver være medlem af en forening for at blive involveret. Man kan også være løst tilknyttet og blot engagere sig, når der er behov. Der er dermed skabt rum for både dem, der vil organisere sig og dem, der er mere til løst definerede ad hoc arbejdsgrupper. Den model praktiseres blandt andet omkring Købmandsgården, som netop er organiseret i både faste arbejdsgrupper som butiksgruppe, udstillingsgruppe, administrationsgruppe mv. samt en række løse ad hoc grupper, der etableres efter behov.

4.2.3. Aktiviteter, der inviterer flere med

Mange af dem, der har bidraget til analysen fortæller levende om den idérigdom, der kendetegner byen. Idéerne opstår både gennem workshoplignende møder, hvor konkrete udfordringer sættes til debat, men også over frysedisken i Netto, når det skal købes ind.

“Man kan meget hurtigt få brugt lang tid på indkøbene her, for der er altid lige nogle, man skal snakke med og et problem, vi skal have knust, førend man kan komme igennem kasseapparatet.” Citat: Lokal erhvervsdrivende

Kendetegnende for de idéer som udvikles er blandt andet, at der er stor åbenhed og inklusion i ideudviklingens faser. Både i den fase hvor problemer, behov og ideernes kerne diskuteres og i arbejdet med at designe mulige løsninger. Et eksempel på dette er eventet drengerøvsaften. Et eventkoncept der i 2017 blev afviklet for 9. gang. Trods det velkonsoliderede koncept blive nye, inkluderende tiltag løbende tilføjet. Tiltag som serveringen af mad på bildæk som lokale keramikere udviklede til formålet, og som igen har sat sig spor i deres forretning.

Keramikerne fra Bruuns galleri deltog på eventet drengerøvsaften med tallerkener formet som bildæk. Sidenhen har keramikere tilføjet en automekaniker til deres portefølje af raku giner. Foto: Keramikere Bruuns Hjørne

Mange har dermed mulighed for at sætte deres præg på nye ideer. Hvad end det er mindre indslag som en særlig tallerken, eller nye, store events som den årlige keramikfestival, hvor 60 inviterede keramikere udstiller deres værker langs kanalen.

Et andet karakteristika ved idéerne er, at de typisk binder an til styrkepositionerne indenfor keramik, design og kunst, men på kreativt vis omsætter dem til noget, der har værdi for andre. På den måde udvides borgernes muligheder for at komme i berøring med miljøet. Eksempler på dette er, at borgerne i Skælskør i dag kan møde keramik i form af både aftenskoletilbud, talentklasse, nye events, forskønnelse af byen mv.. Keramikken er således omsat og tilpasset alt efter, hvad det er for en målgruppe, der arbejdes med, og hvilke behov målgruppen har.

“Her har vi en unik kultur for, at vi finder en løsning på problemerne. Vi siger sjældent nej til idéer, men finder en vej at realisere dem, selvom de virker skøre. Der er plads til os alle.” Citat: Frivillig.

4.2.4. Forholdet mellem faglighed og frivillighed

Omkring de mange afledte aktiviteter tegner der sig endvidere en markant kultur for at engagere sig som frivillig, og mange frivillige beretter, hvordan det motiverer dem og gør dem stolte, at de er med i noget enestående, noget der tiltrækker talenter i verdensklasse og som kan få hele verden til Skælskør.

Her spiller Guldagergaard en vigtig rolle som stakeholder i det høje faglige niveau. Guldagergaards faglige tyngde, kombineret med stedets store lokale engagement og tilknytning, engagerer og inspirerer nemlig et stort korps af frivillige. Traditionen for frivillighed er blevet stærkere efterhånden som Guldagergaards behov for øget overnatningskapacitet i byen er vokset. Det problem har man løst i samarbejde med de frivillige.

“Der er mere end 100 frivillige knyttet til det kreative miljø. De er så stærke, at vi aldrig har problemer med eksempelvis at tilbyde vores internationale gæster en seng at sove i.” Citat: Leder på Guldagergaard.

Foruden at stille sin bolig til rådighed for tilrejsende, som citatet fortæller om, er der en bred vifte af muligheder for at involvere sig og tage del i miljøet på frivillig basis. Nogle engagerer sig i praktiske gøremål omkring forberedelse og afvikling af events, nogle i det daglige arbejde med produktionen af kunst og nogle ved kasseapparatet i Købmandsgaarden. Dermed er der både rum til folk med præference for det æstetiske arbejde, det tekniske og det praktiske.

Der skal både bages en masse kage, brygges kaffe og slæbes ler, når der skal laves keramikfestival, og de frivillige hjælper til både før, under og efter. Foto: fra Facebook.

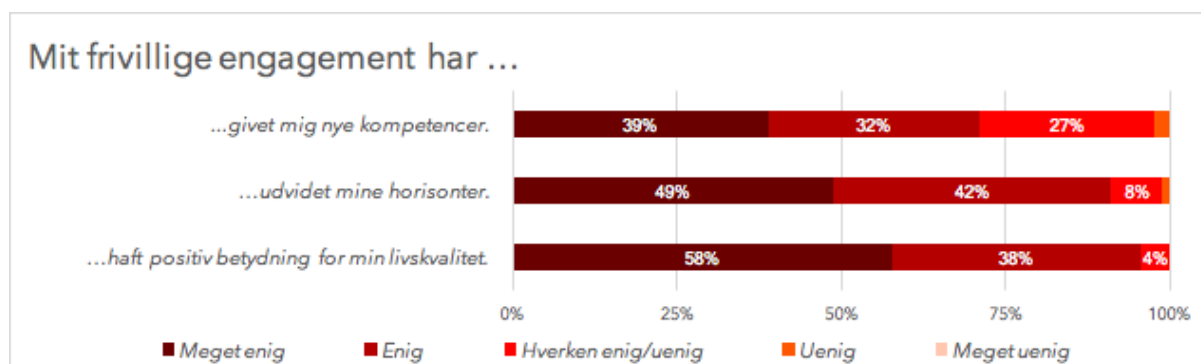
“Vi får tit besøg af nogle, der kommer forbi og vil høre, hvornår der skal brændes. De kommer og hjælper os, og synes det er spændende at være med til.” Citat: Medlem af KIT.

“For os gamle koner er det jo fantastisk at kunne hjælpe til. Butikken her holder os jo på tærne. Jeg har for eksempel måtte lære at betjene et nyt kassesystem!” Citat: Frivillig

“Jeg har via frivilligheden fået opbygget et fantastisk netværk såvel i byen, kommunen som på landsplan via deltagelse i forskellige konferencer, kurser, kulturmoder og folkemoder.” Citat: Deltager i survey.

Frivilligheden og dens betydning for livskvaliteten i byen kan også aflæses af den survey, som blev gennemført som led i denne analyse (se afsnittet om metoden bag analysen). Af de i alt 206 besvarelser kom 90 fra folk, der har været frivillige i forbindelse med keramik, kunst og/eller design i Skælskør. 96 % var enige eller meget enige i udsagnet om, at det frivillige engagement har

styrket deres livskvalitet, 91 % peger på at engagementet har udvidet deres horisont og 71 % mener, at det har givet dem nye kompetencer.

4.3. En ny type arbejdspladser og øget handel

I Skælskør har 16 kunstnere etableret sig med egne værksteder. Flere har åbnet gallerier og ernærer sig som kunstnere med udgangspunkt i Skælskør. Kunstnerne udgør dermed en ny type arbejdsplads i byen, ligesom de sætter deres præg i det eksisterende butiksliv ved at inspirere til nye, sjove, skæve vinkler og tiltag, der kan trække kunder i butikken. De nye arbejdspladser er blandt andet kommet til, fordi der i byen er etableret en række forskellige støttefunktioner, der gavner den kreative forretningsmodel.

4.3.1. Støttefunktioner gennem dialog og samarbejde

Støttefunktionerne tager forskellige former og udtryk. Vi ser det både i form af systematiseret videndeling og netværk mellem byens aktører og i form af fælles salgs- og markedsføringsplatforme, såsom Købmandsgaarden samt i de fordelagtige lejeaftaler, der gør det lettere at etablere sig som selvstændig.

Fælles for de forskellige støttefunktioner er, at de er opstået ved, at byens aktører har samarbejdet omkring fælles dagsordener. Særligt den lokale erhvervsforening fungerer som en paraplyorganisation, der involverer både de traditionelle erhvervsdrivende, de nye kreative iværksættere og foreningslivet. Ligeledes er der velvilje blandt både private og offentlige institutioner i forhold til at yde økonomisk hjælp til afprøvning af nye ideer. Eksempelvis støttes keramikfestivalen økonomisk af både Slagelse Kommune og den lokale aktionsgruppe LAG, ligesom erhvervsforeningen finansierer en veteranbus, der kan fragte gæsterne.

“Jeg tror, det er helt afgørende, at der er tilskud til kunstnerlavet, og at der er ressourcer til løntimer. Mange kunstnere mangler nogle af de mere organisatoriske kompetencer, det kræver at drive de større initiativer. Her er der brug for hjælp. Både økonomisk og kompetencemæssigt.” Citat: Medlem af KIT.

Traditionen for samskabelse manifesterer sig blandt andet i det unikke forhold, der er opstået omkring bymidten. Hver måned mødes op til 50 forskellige aktører med interesse i bymidten nemlig til faste morgenmøder, hvor idéer udveksles og hvor fælles udfordringer og aktuelle sager

drøftes. Deltagerne repræsenterer både erhvervsdrivende, kunstnere og frivillige.

“Alle er velkomne på de møder. Så kommer vi allesammen med hver vores mærkelige input. Vi spiser morgenmad sammen, og koordinerer hvad der sker i byen” Citat: Erhvervsdrivende.

På disse uformelle møder opstår et hav af strategiske samarbejder og innovative forretningsideer, som på forskellig vis gavner bymidten. Eksempelvis har de frivillige fra KIT fået arrangeret, at keramik placeres rundt omkring i byrummet og i butikkerne under keramikfestivalen. På den måde trækkes de kunstinteresserede turister og besøgende ud i de mere traditionelle erhverv.

“Folk inspirerer hinanden, det breder sig som ringe i vandet, når der er et kraftcenter og et fælles stæsted. Så oplever folk, at det er fedt at være med i noget, der vokser, og folk vokser jo også selv.” Citat: Erhvervsdrivende.

Et andet eksempel er opstået omkring Skælskør Bykontor, som sikrer at markedsføringen af byen er tæt integreret med det kreative miljø. Stedet fungerer nemlig som udviklings- og markedsføringsplatform til både borgere og turister, og er igangsætter af eller koordinator på adskillige projekter og initiativer omkring byudvikling og tværgående aktiviteter. Ved at bykontoret varetager den rolle, sikres der hele tiden et hedhedsperspektiv på de initiativer, der igangsættes. Alle aktiviteter har et hensyn til og opmærksomhed på værdien for både erhvervet, borgerne, de frivillige og de besøgende. Kontoret deler lokaler med KIT's galleri og butik med kunsthåndværk af høj kvalitet. Begge dele er beliggende i Købmandsgården.

4.3.2. Kreativt iværksætteri og nye ideer i hele værdikæden

Med de nye iværksættere kommer også nye oplevelsestilbud og nye kunder. Det ser vi særligt markant i anledningen af den årlige keramikfestival, som i skrivende stund er afviklet tre gange. Her fremvises den bedste danske og internationale keramik i små telte langs byens kanal. Initiativtagerne bag festivalen var en håndfuld nyetablerede keramikere i Skælskør, der ønskede at lave et event, der kunne trække deres netværk af andre professionelle keramikere til byen. Et event, der dermed kunne understøtte deres eget netværk og samtidig den nichebranche, som de selv var en del af.

“Vi ville gerne lave noget, der kunne gøre det endnu sjovere at være professionel keramikere i Skælskør. Samtidig var det vigtigt for os, at arrangementet var målrettet de dygtigste keramikere, og at dem der udstiller skal føle sig ordentlig behandlet. Det skal også være fedt for dem at komme til os.” Citat: Medlem af KIT

Festivalen er blevet til i et samarbejde, der omfatter Guldagergaard, KIT, Skælskør Bykontor og Købmandsgården i Skælskør, men den har betydning for hele byen, idet den allerede første år var en forrygende succes. Over 5.000 besøgte festivalen, og de erhvervsdrivende meldte, at det var byens største handelsdag.

Første år deltog 5000 gæster i keramikfestivalen i Skælskør. Foto: Facebook

“Jeg troede keramikgæsterne var sådan nogle med fodformede sko og egne madpakker, men da vi første gang havde haft keramikfestivalen, var vores butikker suget for varer. Der var ikke en dråbe kaffe at købe nogle steder. Alt var solgt. Det var som om vi var blevet ramt af en orkan, og folk forstod først langsomt hvad det var, der havde ramt byen.” Citat: Erhvervsdrivende

I takt med erfaringerne fra de første års keramikfestival, har de lokale aktører udviklet nye attraktive tilbud målrettet keramikinteresserede. Et eksempel er workshops og seminarer til udstillerne, hvor de efter udstillingsdagen tilbydes faglig sparring og indsigt i faglig viden på Guldagergaard. Andre eksempler er forlagte udstillinger og skattejagt i byens tomme huse og i butikkerne. Det sikrer, at de besøgende ledes godt igennem byen, og at butikslivet får størst mulig gavn af dagen.

Foruden aktiviteter og idéer, der bygger videre på keramikfestivalen, har mindsettet også sat sig spor i etableringen af innovative og kreative butikskoncepter og i helt nye festivaler.

“Vi kan jo se, at når vi slår tingene sammen, så giver det en meget større effekt for hele byen, og nu ved vi jo, at vi kan klare det, og at det faktisk ikke er så svært at have med at gøre.” Citat: Erhvervsdrivende.

Af surveyen, som er gennemført som led i analysen tegner der sig også et klart billede af, at det specialiserede keramik-, kunst- og designmiljø i Skælskør har betydning for det liv, der finder sted i bymidten. 92 % oplever, at det bidrager til at skabe liv i ellers tomme lokaler, og 98 % oplever, at det har positiv betydning for bylivet i Skælskør¹.

“Skælskør har grundet meget mere fokus på kunsten gennem de senere år undgået at blive en "sovende og død" provinsby.” Citat: Deltager i survey.

---

¹ Det skal bemærkes, at godt halvdelen af deltagerne i surveyen engagerer sig frivilligt i miljøet omkring kunst- og kultur, hvorfor besvarelsene oplagt bærer præg af denne bias.

4.4. Mere bosætning og turisme

Skælskørs borgere er generelt stolte af den udvikling, som byen har gennemgået og historien lever blandt nye borgere såvel som gamle. Dermed står identiteten klart frem, både i den måde byen omtales på og i det oplevelsestilbud, som byen rummer. Det har skabt ny opmærksomhed for byen blandt både kunstinteresserede turister, der besøger byen på endagsture, særligt i forbindelse med events samt blandt nye boligsøgende borgere. Dette er særligt sket i kraft af den meget målgruppeorienterede markedsføring og udvikling af byens tilbud og services.

4.4.1. Målgruppeorienteret markedsføring

Markedsføringen af Skælskør som et godt udgangspunkt for borgere og besøgende med interesse for kunst, er primært sket fra mund til mund og i anledning af kernetilbud som keramikfestivalen, KIT og Guldagergaard. Særligt i forbindelse med festivalen arbejdes der dog både med et før-, under- og efter perspektiv.

Før festivalen afvikles, inviteres de førende keramikere fra ind- og udland til at udstille. Herefter går det traditionelle markedsføringsarbejde i gang, hvilket primært sker gennem PR, en central hjemmeside, kunsternes egne hjemmesider samt begrænset aktivitet på sociale medier. Under og efter festivalen arbejdes der strategisk med at sørge for, at både udstillere og gæster har en god oplevelse af byen med både forplejning, logi og særlige tilbud.

“Vi har en hel hær af frivillige, der sørger for at udstillerne har kaffe og kage, og vi tilbyder dem privat indlogering, så det bliver så billigt for dem at komme som muligt. Vi sørger også for, at udstillerne får adgang til Guldagergaard, så vi er sikre på, at de selv får noget ud af at komme her. Uanset om der er salg eller ej.” Citat: Medlem af KIT.

At indsatsen bærer frugt ses blandt andet i lyset af, at der er venteliste til at deltage på markedet som udstiller, og der er således opnået en særligt eksklusivitet og attraktivitet omkring festivalen. Samme gør sig gældende på Guldagergaard, hvor det i kunstnerkredse er et kvalitetsstempel, at man har haft ophold her. Dette smitter af på den kulturturisme, som følger i kølvandet på skaberne. For når kvaliteten og fagligheden omkring kunsten og kulturen er i top, følger de kunstinteresserede efter. Hele 98 % af deltagerne i surveyen oplever da også, at det specialiserede keramik-, kunst- og designmiljø i Skælskør har betydning for turismen i byen.

Som besøgende i Skælskør med interesse for keramik er oplevelsestilbuddet også stort, idet der både er foredrag og festival, gallerier og skiftende udstillinger på Købmandsgården. Dertil kommer både skulpturparken omkring Guldagergaard, stedets meget store samling af keramik samt det miljø der opstår, når kunstnere fra hele verden bor sammen som artist-in-residency.

“Der kommer flere og flere turister, især om sommeren, faktisk kommer der flere og flere kunstturister. Min kone har et kunstværksted sammen med andre lokale keramikere. Hun oplever især, at der kommer turister fra Jylland. Men ja, både danske turister men også tyskere, og det er især familier, der kommer. (...) Den største attraktion er dog keramikfestivalen, der kommer flere tusinde mennesker.” Citat: Borger.

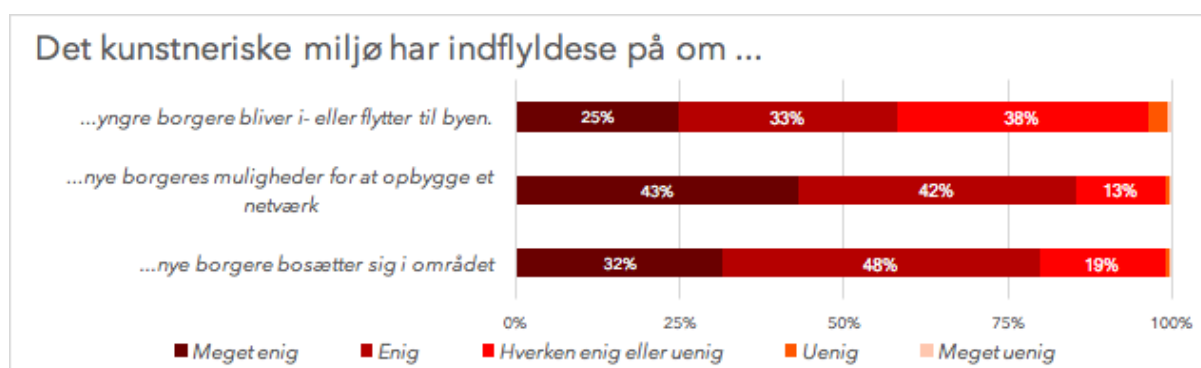
4.4.2. Service og tilbud til nye borgere

Foruden flere turister, er der flere eksempler på, at byen formår at tiltrække andre borgere. Blandt andet på grund af sin stærke, kreative profil. Flere ejendomsmæglere beretter om, at det kreative miljø er en væsentlig del af det, der adskiller byen fra andre af områdets byer, og at skildringen af miljøet indgår i markedsføringen af huse til salg.

Lokale butikker og ejendomsmæglere bruger keramikken til at tiltrække kunder. Foto: Facebook.

Deltagerne i surveyen oplever også, at miljøet har en effekt på bosætningsmønstrene. 80 % oplever, at det har betydning for ny bosætning, og ca. halvdelen af deltagerne mener, at miljøet bidrager til at tiltrække eller fastholde yngre borgere, mens 85 % vurderer, at miljøet er fordrende for nye borgeres mulighed for at falde til og få et netværk i byen.

Foruden de 16 familier, der er flyttet til byen i forbindelse med KIT's aktiviteter, er et godt eksempel bykontorets formand. Han er ikke selv direkte kunstnerisk interesseret, men faldt for det inviterende og inspirerende miljø og ønskede at engagere sig. Han fortæller:

“Jeg kunne slet ikke slippe tanken igen, da jeg første gang havde stødt på Skælskør. Jeg blev meget forført, og valgte at sælge min lejlighed på Østerbro til fordel for et hus bernede. Det var en kæmpe fordel, at jeg kunne engagere mig i miljøet og være med, selvom jeg ikke selv er udøvende.” Citat: Formand for bykontoret.

At bosætte sig i en by som Skælskør går imod de strukturelle tendenser om, at folk flytter mod storbyerne. Når der alligevel er indikationer på, at Skælskør kan noget i forhold til at vække interesse hos også de yngre borgergrupper, skal det selvfølgelig både ses i lyset af, at

boligmarkedet i området er tilgængeligt, også for førstegangskøbere, men også i lyset af, at der også er gjort en indsats for at udvikle nye, brobyggende services, der kan appellere til børnefamilierne. Et af de nyeste eksempler er Kunsttalentklassen, der er et tilbud til unge med evner og ambitioner indenfor kunst/design, sang/musik eller scenekunst/teater og som bor i Slagelse Kommune eller en omegnskommune. Undervisningen tager udgangspunkt i Skælskør Skole, hvor eleverne har samme fag og timetal som alle andre folkeskoleelever, men 4-6 timer om ugen er undervisningen øremærket de førnævnte talentfag i kunst/design, sang/musik og scenekunst/teater.

Det faglige niveau og indhold i undervisningen sikres i et tæt samarbejde mellem skolens undervisere, professionelle kunstnere og kompetente partnere fra hele kommunen. Det er bl.a. Slagelse Musikskole og Skælskør Billedskole, det internationale keramikcenter Guldagergaard, Kunstnerlavet KIT og Borreby Teater.

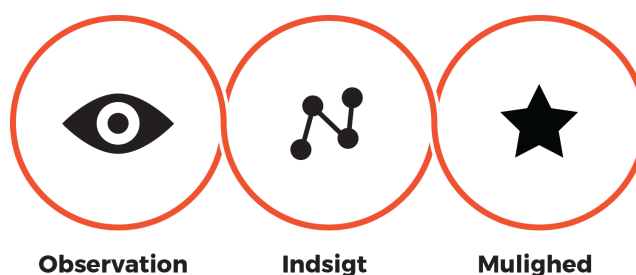
Dette er samtidig et udtryk for, at udviklingen og nye initiativer spreder sig som ringe i vandet til en ny type institutioner og aktører. Dermed styrkes vilkårene for, at det kreative miljø i Skælskør får betydning for store spørgsmål som boligvalg. Både blandt nye borgere, der skal vælge Skælskør til, i forhold til eksisterende borgere, som skal vælge at blive boende i området og i forhold til borgere, der allerede har en tilknytning til området, og skal vælge at komme tilbage. Samtidig betyder de nye institutioners "indtog" i netværket omkring det kreative miljø også, at kompleksiteten stiger. I den sammenhæng beretter flere om behovet for en mere klar systematik for, hvordan man prioriterer og styrer nye ideer, og om at nogle af de større initiativer er tæt ved at føles for store til, at det stadig er lysten, der driver værket. Konkrete eksempler på dette knytter sig til kommunens krav om afrapportering efter økonomisk støtte, hvilket af flere fremhæves som en barriere for, at man kan overskue at søsætte initiativer.

Disse observationer peger på, at behovet for en samlet strategi for udviklingen presser sig på. For hvor man hidtil har kunnet klare koordineringen af de lokale initiativer efterhånden som de opstod, og med få ressourcer, så bliver det langsomt en større og større opgave at sikre den høje kvalitet inden for samskabelse og koordinering. Både hvad angår arbejdet med sikre høj oplevelseskvalitet for borgere og turister, i forhold til at engagere og imødekomme de lokale frivillige, og i forhold til at håndtere erhvervslivets og de "nye" mere institutionelle interesser.

Metode - procesbaseret virkningsevaluering

Evalueringsens metodiske afsæt er en procesbaseret tilgang, også kendt som virkningsevaluering med fokus på slutbrugerne. Dette er gjort med henblik på at vurdere virkningen (effekten) af det specialiserede keramik-, design- og kunstmiljø i Skælskør ud fra en afdækning af, hvilke forandringer der er skabt i byen for hvem og under hvilke omstændigheder (kontekst).

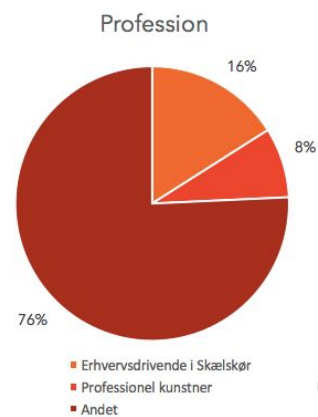
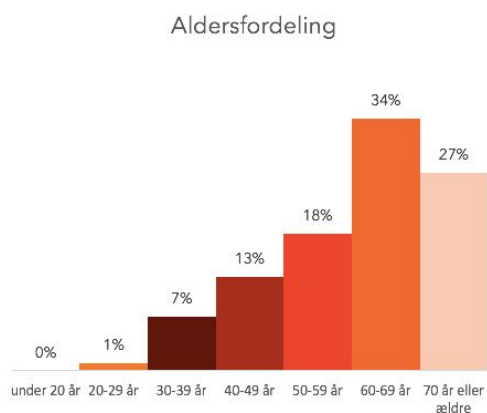
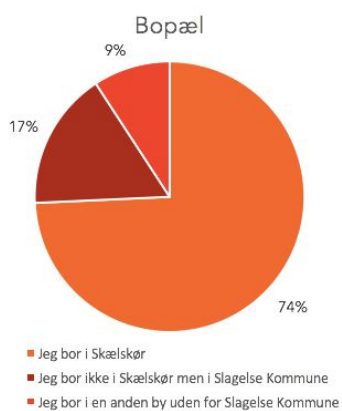
Indikatorer, interviewguides, survey og øvrige datakilder er udviklet og identificeret på baggrund af en forandringsteori, der ligger til grund for evalueringsdesignet. Teorien fastlægger en systematik for de sammenhænge, som *forventes* at kunne identificeres mellem indsatsen (ressourcer og aktiviteter) og output (resultater og effekter) for Skælskør. Forandringsteorien er udviklet i evalueringens første fase, men er under hele analysen blevet genbesøgt og justeret til i overensstemmelse med de løbende indsigter, som teamet har fået. Vores tilgang henter inspiration fra designtænkning, hvor kortlægning og analyse tilrettelægges som en agil, iterativ proces, hvor vi løbende genbesøger hvilke muligheder, resultater og mønstre, som vores observationer og indsigter peger på (Se figur nedenfor).

Med denne tilgang til udviklingen af forandringsteorien bliver det muligt at opstille en årsags-virknings-kæde for de effekter, resultater, aktiviteter og ressourcer, som viser sig at være afgørende for Skælskørs udvikling. Forandringsteorien i bilag 1 illustrerer således de begrundede forestillinger om de bruger- og samfundsrettede effekter, som det specialiserede keramik-, design- og kunstmiljø i Skælskør har skabt.

De primære datakilder i analysen har været kvalitative interviews og etnografiske observationer i Skælskør. Der er i alt gennemført 15 dybdegående interviews, afviklet en fokusgruppe med fem deltagere samt en workshop med syv deltagere. Således har i alt 26 informanter med tæt tilknytning til Skælskør og byens specialiserede keramik-, design- og kunstmiljø deltaget.

Som supplement til de kvalitative data, er der i perioden juni-juli 2017 gennemført en survey, som er distribueret gennem syv åbne Facebookgrupper med tilknytning til Skælskør. Surveyen resulterede i alt i 206 besvarelser, hvoraf 74 % af besvarelserne kom fra lokale borgere i Skælskør. 16 % kom fra lokale erhvervsdrivende og størstedelen af deltagerne (74 %) var kvinder, ligesom 79 % var over 50 år. Surveyen bruges i begrænset omfang, og resultaterne afspejler deltageres subjektive oplevelse af udviklingen i Skælskør. Figurerne nedenfor illustrerer deltageres karakteristika.

Bilag 1: Forandringsteori

Forandringsteorien fastlægger systematikken for de sammenhænge, som kan identificeres mellem ressourcer og aktiviteter, som har været afgørende for udviklingen i Skælskør og de resultater og effekter, der er skabt. I teorien er der tilstræbt en tilstrækkelig overordnet gengivelse som muligt, så teorien kan bruges fremadrettet som inspiration andre steder i Slagelse Kommune.

